

DOI: 10.15276/ETR.01.2024.3
DOI: 10.5281/zenodo.10909868
UDC: 379.8+351+338.48
JEL: Z32

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ СФЕРОЮ ТУРИЗМУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ВИЗНАННЯ ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ

PUBLIC ADMINISTRATION MECHANISMS OF TOURISM DEVELOPMENT AND THEIR IMPACT ON HISTORICAL HERITAGE RECOGNITION

Maryna Ye. Shepel, PhD in Pedagogy, Associate Professor
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6534-9797
Email: marinashapel@gmail.com

Mykhailo A. Yudin
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0001-5293-9915
Email: iudin.m.a@op.edu.ua

Yurii I. Chyzhevskiy
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0002-1741-1597
Email: 10757710@stud.op.edu.ua

Received 08.12.2023

Шепель М.Є., Юдін М.А., Чижевський Ю.І. Механізми публічного управління розвитку сферою туризму та їх вплив на визнання історичної спадщини. Оглядова стаття.

Статтю присвячено дослідженню ролі механізми публічного управління відіграють у розвитку сфери туризму та їх впливу на визнання історичної спадщини. Метою даної статті є визначити механізми публічного управління розвитку сферою туризму та яким чином це впливає на визнання історичної спадщини. Зроблено аналіз наукової літератури з даної проблематики. У статті надано статистичні данні щодо пошкодження історичної спадщини внаслідок російської агресії. Зазначено, що сьогодні культурно-історична спадщина активно використовується для організації різних видів пізнавального туризму. Важливим складником культурно-історичних рекреаційних ресурсів певного регіону виступають його історична і культурна спадщина. На думку авторів, історичну спадщину слід розглядати отожнено з культурно-історичною спадщиною, так як історія та культура є взаємодоповнюючими елементами. Збереження об'єктів культурно-історичної спадщини є важливим для розвитку сфери туризму. У даному випадку важливого значення набувають механізми публічного управління сферою туризму та впливом на збереження історичної спадщини.

Ключові слова: публічне управління, сфера туризму, культурна спадщина, Україна, Одеський регіон

Shepel M.Ye., Yudin M.A., Chyzhevskiy Yu.I. Public Administration Mechanisms of Tourism Development and Their Impact on Historical Heritage Recognition. Review article.

The article is dedicated to the study of the role of public administration mechanisms in tourism development and their impact on historical heritage recognition. The aim of this article is to determine the mechanisms for public administration of tourism development and how this affects the recognition of historical heritage. The article analyses the scientific literature on this issue. The article provides statistical data on damage to historical heritage as a result of Russian aggression. It is noted that today cultural and historical heritage is actively used to organise various types of cognitive tourism. An important component of cultural and historical recreational resources of a particular region is its historical and cultural heritage. According to the authors, historical heritage should be considered in conjunction with cultural and historical heritage, as history and culture are complementary elements. Preserving cultural and historical heritage sites is important for the tourism sector development. In this case, public administration mechanisms of the tourism sector and its impact on the preservation of historical heritage are of great importance.

Keywords: public administration, tourism, cultural heritage, Ukraine, the Odesa region

В сесвітня рада з туризму та подорожей (World Travel & Tourism Council (WTTC)) зазначає, що в той час як Україна зазнає сильних економічних потрясінь від війни, основні економічні наслідки для решти світу будуть відчутні через підвищення цін на сировину, зокрема на нафту та газ, а також перебої в постачанні основних ресурси з Росії та України [1]. Але туристична галузь не зупинилася повністю: вона продовжує поповнювати державний бюджет за рахунок податків. У 2022 році деякі туристичні компанії навіть перерахували більше коштів, ніж у 2021 році. У середньому туристична галузь змогла сплатити до державного бюджету на 25,7% менше податків у першому півріччі 2022 року, ніж за аналогічний період минулого року. Кількість компаній зменшилася на 24,5%, а підприємців – на 13,5%. Найбільше доходів до державного бюджету надійшло від податкових платежів готелями та санаторно-курортними закладами – майже 461 млн. грн. Але ця сума на 30% менша, ніж торік [2].

На жаль, в результаті військової агресії Російської Федерації проти України постраждали не тільки логістична, енергетична та соціальна інфраструктури. Значних втрат зазнала також сфера історичної спадщини України, що відноситься до сфери туризму. Крім цілеспрямованого руйнування об'єктів історичної спадщини в ході військових дій, російські окупанти вивозять музейні колекції, а також знищують артефакти української культурної та історичної спадщини.

Таким чином, сьогодні важливого значення набуває збереження та визнання історичної

спадщини у контексті розвитку публічного управління у сфері туризму. Для цього повинна бути запропонована нова парадигма публічного управління сферою історичної спадщини України взагалі, та Одеського регіону зокрема.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженням проблем публічного управління сферою туризму займалися вітчизняні та зарубіжні вчені: А. Гаврилук, С. Галасюк, В. Герсименко, А. Головчан, Н. Добрянська, О.О. Новицька, Н.С. Згадова, Г. Крутій, Л. Потравка, І. Пічура, Дашук, Ю. Матвійчук, Л. Крушешницька, Шапран, А. Левицький, Н. Aguinis, S. Kraus, J. Poček, N. Meyer, S.H. Jensen, I. Vovk, G. Epuran, A.S. Tescan, C.P. Constantin, B. Tescasiu, I.V. Chitu, та ін. Питанням історичної спадщини присвятили свої роботи: І. Братус, З. Свердлик, Г. Біланич, Л.Біланич, М. Сеньків, О. Прядко, G. Lawrence-Hart, L. Hart, С. Ларін, Х. Дорофєєва та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Проведений аналіз праць науковців показав, що недостатньо уваги приділяється саме механізмам публічного управління розвитку сферою туризму та їх впливу на визнання історичної спадщини.

Метою статті є визначити механізми публічного управління розвитку сферою туризму та яким чином це впливає на визнання історичної спадщини.

Викладення основного матеріалу дослідження

Туризм є одним з перспективних напрямів соціально-економічного розвитку, джерелом валютних надходжень, визначає розвиток інших галузей, впливає на зайнятість населення, виступає фактором сталого розвитку сільських територій, створює позитивний імідж окремих регіонів та країни в цілому [3].

Важливою дефініцією у дослідженнях механізму публічного управління сферою туризму можна вважати ринок туристичних послуг, що є сферою задоволення потреб населення у послугах рекреаційного та туристичного призначення [4]. Саме на ринку туристичних послуг суб'єкти туристичної діяльності визначають рівень конкурентоспроможності пропонованого туристичного продукту. Такий ринок в Україні поділяється на ринок внутрішній і ринок міжнародного туризму [5]. Структура ринку туристичних послуг включає наступні підрозділи: транспортні послуги (морський туризм, автобусні тури, авіатури, подорожі подягом); послуги і товари (використовуються в комплексі і пов'язані з перебуванням туриста за межами свого постійного місця проживання (ночівля, харчування тощо)); разові послуги і товари, необхідні туристам для поточного і майбутнього споживання (розваги, лікування, сувеніри, тощо) [6].

Туристично-рекреаційними об'єктами виступають туристично-рекреаційні ресурси як основа розвитку туристичної інфраструктури, а також інші її складові, зокрема морський туризм, транспортна

база, готельне господарство, пункти харчування й додаткова інфраструктура [7].

Беручи до уваги сферу туризму, зокрема високу залежність від розміщення туристично-рекреаційних об'єктів, розвитку інфраструктури та екологічної складової, для визначення поняття туристично-рекреаційного регіону цікавим є його розуміння як об'єктивно існуючої значної території країни, яка має подібні природно-кліматичні, етнічні, культурні ознаки, характерну спеціалізацію (туристично-рекреаційну) і структуру виробництва, спільну виробничу та соціальну інфраструктуру [7]. Дане визначення є доцільним при розгляді регіону як об'єкта публічного управління, адже дає можливість виокремити базові туристично-рекреаційні ознаки та взаємозалежність туризму з іншими галузями економіки.

Територія буде вважатись туристично-рекреаційним регіоном тоді, якщо в її межах розміщені туристично-рекреаційні об'єкти як-от морські порти, пам'ятки культурно-історичної спадщини, музеї, природні атракції тощо та в її межах існує можливість надання необхідних для задоволення потреб туристів послуг такої якості, на яку очікує клієнт: транспортне обслуговування (різні види транспорту), умови для проживання, організація дозвілля з відповідним рівнем обслуговування [8].

У випадку, якщо у регіоні спостерігається значне тяжіння (залежність) низки населених пунктів до одного населеного пункту чи їх групи, які мають туристично-рекреаційну спеціалізацію, то таку територію (місто, село, агломерацію, туристичний вузол тощо) визначаються, як туристично-рекреаційний центр. Це є загальновизнаним місцем туризму (місцевість, населений пункт, природно-заповідна територія тощо), що має розвинуту індустрію гостинності та відповідну інфраструктуру; місце відпочинку туриста з усіма рекреаційними можливостями: природними, культурно-історичними, екологічними, етичними, соціально-демографічними, інфраструктурними [9].

Також туристично-рекреаційний регіон може бути складним таксономічним утворенням, що складається з туристично-рекреаційних пунктів, вузлів, центрів, а також районів як його підсистем. Виділення таких територій дає змогу більш ефективно проводити оцінку туристично-рекреаційного потенціалу території та на основі такої оцінки приймати управлінські рішення для розвитку туристичної галузі. Якщо декілька адміністративно-територіальних одиниць регіонального рівня мають певну спеціалізацію (наприклад, морський туризм, сільський туризм, гірський туризм), то сукупність таких туристичних регіонів вважаємо туристичною зоною [7].

У межах туристично-рекреаційного регіону часто формуються туристичні кластери. Туристичний кластер здебільшого розглядається як систему інтенсивної виробничо-технологічної та інформаційної взаємодії туристичних підприємств, постачальників базових та додаткових послуг із приводу створення спільного туристичного

продукту [10]. На думку науковців, дана дефініція є дещо звуженою: вона не відображає можливості участі у такій формі інших управлінських секторів – державного, громадського, науково-освітнього. З управлінського боку розгляд туристичного кластера як форми між секторальної співпраці є надзвичайно цінним, адже дає змогу оптимізувати функціонування механізму публічного управління на регіональному рівні.

Сукупність усіх видів товарів і послуг, що пропонують у регіоні для споживачів, і розроблені на основі регіональних, історико-культурних, природничих та інших ресурсів території називають туристичним продуктом регіону. До виробників туристичного продукту регіону відносять:

- місцеві органи державної влади: територіальні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування;
- суб'єкти туристичної діяльності: усі можливі групи, перелік яких регламентовано Законом України «Про туризм» [11];
- громадські організації: спеціалізовані (зокрема секторальні) і такі, що здійснюють діяльність у суміжних до туризму галузях.

Важливим поняттям в управлінні сферою туристичною є місткість туристично-рекреаційного регіону. Туристично-рекреаційною місткістю є загальна кількість осіб, які можуть перебувати на визначеній території, не завдаючи шкоди природному середовищу [12]. Її можна розглянути: як економічну категорію, як статистично-обліковий та як прогностичний показник розвитку туристичної галузі. Урахування такої категорії є

особливо важливим з огляду забезпечення екологічної безпеки регіону. Дефініції, суть яких визначено вище, є основоположними в розумінні суті механізму державного управління сферою туризму.

У силу наявності на певній території туристично-рекреаційних об'єктів, історично складених традицій чи, навпаки, модних тенденцій, формуються сприятливі умови для розвитку окремих видів туризму. Такими видами туризму є наступні: культурно-пізнавальний, морський, спортивний, лікувально-оздоровчий, релігійний, екологічний (зелений), міський, сільський, гірський тощо.

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну привернуло увагу до її культурно-історичної спадщини, а отже і до культурно-пізнавального туризму. Постійні жорстокі обстріли з боку РФ призвели до пошкодження та знищення значної кількості об'єктів культурної спадщини в Україні. За період з 24 лютого 2022 року по 25 вересня 2023 року було зафіксовано руйнування або пошкодження 835 об'єктів культурної спадщини.

За областями України кількість постраждалих пам'яток культурної спадщини становила: Харківська область: 207; Одеська область: 112; Донецька область: 111; Херсонська область: 80; Чернігівська область: 70; Київська область: 69; Запорізька область: 35; Львівська область: 33; Дніпропетровська область: 28; Луганська область: 28; Сумська область: 25; Миколаївська область: 22; Хмельницька область: 9; Вінницька область: 4; Житомирська область: 2. Для більшої наочності дані подаємо у вигляді рис. 1.

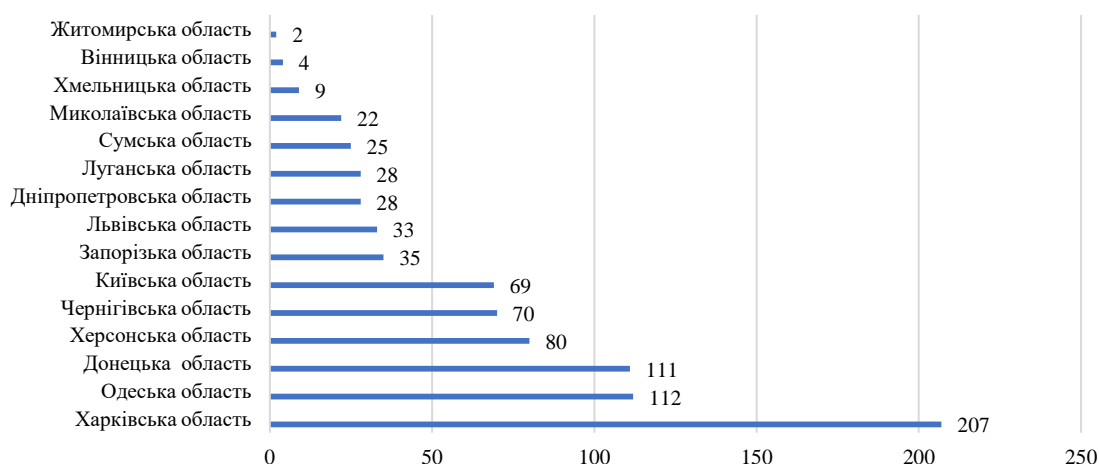

Рисунок 1. Кількість постраждалих пам'яток культурної спадщини за областями внаслідок російської агресії станом на 25.09.2023

Джерело: складено авторами за матеріалами [13]

Серед пошкоджених споруд пам'ятки архітектури складають 256 об'єктів, архітектури та містобудування – 246, історії – 199, архітектури, історії – 32, монументального мистецтва – 19, містобудування, монументального мистецтва – 17, археології – 20, архітектури та містобудування,

історії – 37, містобудування – 5, науки і техніки – 2, садово-паркового мистецтва – 1, архітектури та містобудування, монументального мистецтва – 1, архітектури, монументального мистецтва – 1 (Рис. 2) [13].

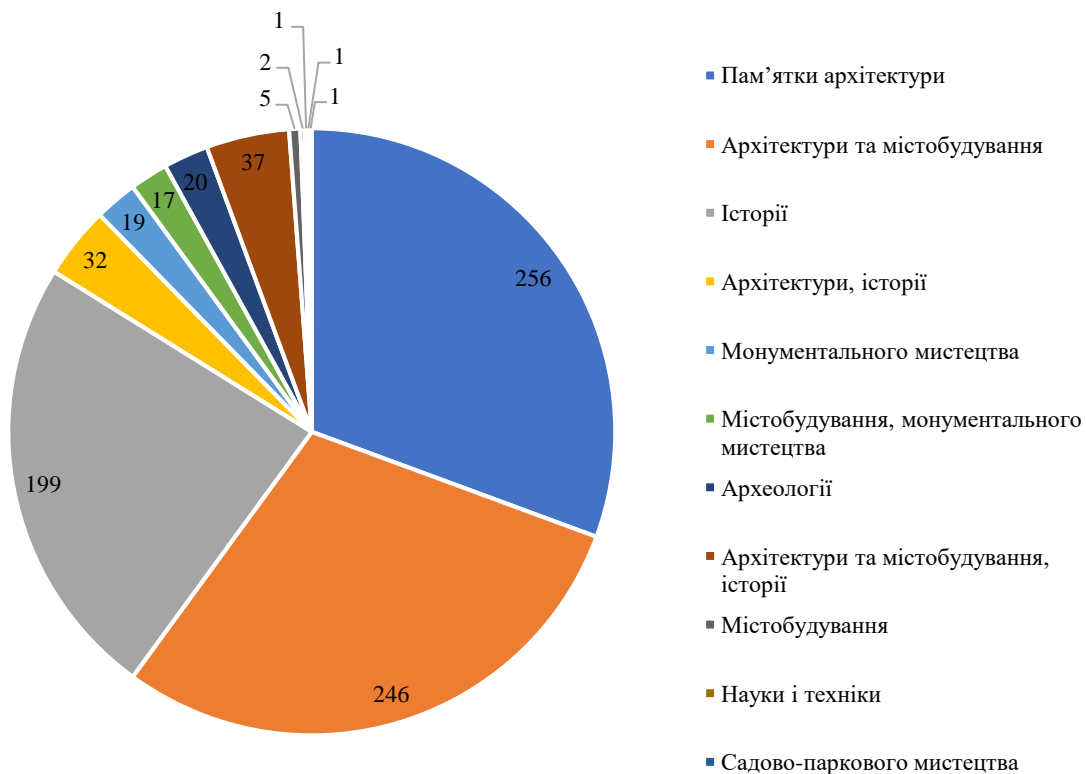

Рисунок 2. Кількість постраждалих пам'яток культурної спадщини станом на 25 вересня 2023
Джерело: складено авторами за матеріалами [13]

Як бачимо, культурна спадщина має багато складових елементів. Культурна спадщина є достатньо складною категорією, яка поєднує як матеріальну, так і нематеріальну складові. А отже, методи та засоби її збереження або відновлення можуть бути різноманітними та залежать перш за все від типу/виду об'єктів. Об'єктами культурної спадщини взагалі та її матеріальної складової зокрема є визначні місця, споруди, комплекси, їхні частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти, інші природні, природно-антропогенні або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність [14].

Питанням культурної спадщини України присвячено багато наукових досліджень. Так, найвідомішими є: монографія «Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження» (В. Горбик, О. Дорошко, С. Кот та ін., 1998), у якій розглядається широке коло питань, пов'язаних зі збереженням і охороною нерухомих пам'яток історії та культури в Україні, аналізуються традиції вивчення та охорони пам'яток археології, історії, архітектури та містобудування, монументального мистецтва; навчальний посібник «Спільна історія. Діалог культур» (П. Вербицька, Н. Голосова, В. Дяків та ін. 2013), де схарактеризовано зміст, засади,

принципи та проблеми збереження історико-культурної спадщини, роль громадськості в охороні історико-культурної спадщини, особливості збереження та презентації багато культурної спадщини, а також як вивчення та збереження культурної спадщини сприяє вихованню громадянської відповідальності та міжкультурному діалогу; бібліографічний покажчик «Культурна спадщина України» (В. Степко, Г. Стешенко, Т. Улятовська та ін., 2012), у якому наведено бібліографічні описи основних національних та міжнародно-правових документів, наукових, науково-популярних видань та статей з періодичних видань і збірників, які стосуються проблем охорони і збереження об'єктів історико-культурної спадщини України; пам'ятка «Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні» (2014), яка містить довідкову інформацію про співробітництво України та Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, розповідає про українську історико-культурну, природну та нематеріальну спадщину, яка перебуває під охороною ЮНЕСКО [15].

Сьогодні культурно-історична спадщина активно використовується для організації різних видів пізнавального туризму. Якщо в минулому столітті цей ресурс виконував здебільшого виховні функції (посилення національної свідомості, підвищення патріотизму), то сьогодні історико-культурна спадщина виконує функцію рекреаційного ресурсу, що значно підвищує її

цінність у таких сферах економіки, екології та навіть оздоровлення [16].

Важливим складником культурно-історичних рекреаційних ресурсів певного регіону виступають його історична і культурна спадщина (сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини). До об'єктів культурної спадщини відносяться місця, споруди (витвори), комплекси (ансамблі), їхні частини, пов'язані з ними території чи водні об'єкти, інші природні, природно-антропогенні або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з антропологічного, археологічного, естетичного, етнографічного, історичного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність [17].

На нашу думку, історичну спадщину слід розглядати отождено з культурно-історичною

спадщиною, так як історія та культура є взаємодоповнюючими елементами.

Збереження об'єктів культурно-історичної спадщини є важливим для розвитку сфери туризму. У даному випадку важливого значення набувають механізми публічного управління сферою туризму.

Сьогодні центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику в сфері туризму та курортів України є Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ). Головною метою якого виступає реалізація державної політики в сфері туризму і забезпечення сталого розвитку галузі через об'єднання досвіду, знань і ресурсів усіх учасників туристичного ринку України, а також міжнародних партнерів [18].

Розглянемо етапи трансформації державних управлінських структур в сфері туризму України, які для більшої наочності подаємо у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1. Етапи трансформації державних управлінських структур в сфері туризму України

Період	Назва	Підпорядкування
1993-2004	Державний комітет України по туризму (Держкомтуризму)	Кабінету міністрів України
2001-2002	Державний департамент туризму	Міністерстві України у справах сім'ї, молоді та спорту
2006-2010	Державна служба туризму та курортів (Держтуризмкурорт)	Міністерстві культури та туризму
2011-2015	Державне агентство України з туризму та курортів (Держтуризмкурорт України)	Міністерстві інфраструктури України
2016-2019	Департамент туризму та курортів	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
2019-2020	Департамент туризму та курортів	Міністр культури, молоді та спорту
2020-2021	Державне агентство розвитку туризму	Міністерство культури та інформаційної політики України
2021 – дотепер	Державне агентство розвитку туризму	Міністерство інфраструктури

Джерело: власна розробка авторів

Ефективність реалізації туристичної політики залежить не тільки від діяльності найвищих ланок управління, фінансових ресурсів, але й професіоналізму та конструктивності роботи фахівців на місцях. Тим не менш, ці фахівці вибудовують систему управління сферою туризму, яка склалася в центральних органах влади. З цих позицій часто спостерігається ситуація за якої зміна профільних департаментів, в рамках яких діють структури щодо управління сферою туризму, приводить і до змін на регіональному рівні відповідно [18].

Розглядаючи систему управління сферою туризму, яка склалася в Україні у ході децентралізації, потрібно виокремити декілька елементів управління на державному, регіональному та місцевому рівнях (органи державної влади та органи місцевого самоврядування), які взаємодіють між собою для досягнення мети – розвиток туризму в Україні, а в умовах глобальних викликів, метою буде відновлення і розвиток туризму.

Важливим складником системи управління сферою туризму на регіональному та місцевому рівнях в умовах децентралізації влади в Україні

виступають обласні та районні державні адміністрації. Місцеві державні адміністрації є представниками центральної виконавчої влади в регіоні, а отже відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій» [19] та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження рекомендаційних переліків структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій» [20] рекомендовано створити в них підрозділи з питань туризму та курортів. Вид структурних підрозділів (департамент, управління, відділ, сектор) та їх статус як юридичних осіб публічного права визначається головою обласної чи районної державної адміністрації залежно від складності поставлених завдань.

Доцільно розглянути структуру управління сферою туризму в Одеському регіоні. В м. Одесі створено Департамент культури, міжнародного співробітництва та Європейської інтеграції Одеської міської ради, який знаходиться за

адресою вул. Катерининська, 14. Департамент є виконавчим органом Одеської міської ради і створюється відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [21], також є правонаступником Управління з питань культури та туризму Одеської міської ради.

У своїй діяльності Департамент керується Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [21], іншими законодавчими і підзаконними актами України, актами органів місцевого самоврядування.

Фінансування видатків Департаменту здійснюється з коштів бюджету міста згідно із затвердженим кошторисом видатків, а також з інших джерел, не заборонених законодавством. Також Департамент є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунок в органах Державного казначейства України, гербову печатку, штампи та бланки із своїм найменуванням та інші реквізити. Ліквідація і реорганізація Департаменту здійснюється відповідно до чинного законодавства України [22].

Основними завданнями та функціями Департаменту в галузі туризму є:

- Забезпечення на території м. Одеси реалізації державної політики у сфері туризму;
- Вжиття заходів щодо виконання місцевих програм розвитку туризму;
- Залучення у порядку, встановленому законодавством, підприємств, установ і організацій усіх форм власності, розташованих на території м. Одеси, до розв'язання проблем розвитку місцевого туризму та підтримки туристичних ресурсів;
- Організація проведення інвентаризації туристичних ресурсів місцевого значення;
- Збір інформації та моніторинг суб'єктів підприємницької діяльності місцевого значення у сфері туризму;
- Сприяння охороні і збереженню туристичних ресурсів;
- Сприяння розвитку на території м. Одеси різних видів туризму;
- Підготовка та поширення інформації про доступні туристичні маршрути, культурний та соціальний розвиток міста для залучення можливих туристичних груп;
- Контроль за діяльністю комунальних підприємств у галузі туризму;
- Здійснення інформаційної, рекламної та видавничої діяльності, спрямованої на популяризацію місцевого туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному ринках туристичних послуг;
- Участь в організації та проведенні вітчизняних та міжнародних виставок-ярмарків, методичних і науково-практичних семінарів, конференцій, інших заходів, сприяння в межах своєї компетенції формуванню позитивного іміджу м. Одеси;
- Вивчення перспектив і напрямів розвитку туризму в м. Одесі, а також міжнародного та

національного досвіду у розбудові туристичної і курортної галузі;

- Участь у створенні сприятливого інвестиційного клімату в туристичній та курортній галузі;
 - Здійснює укладання договорів про справляння туристичного збору з юридичними особами або фізичними особами підприємцями, які надають послуги з тимчасового проживання (ночівлі) на території міста Одеси;
 - Сприяє підвищенню кваліфікації кадрів у сфері туризму;
 - Підготовка та поширення інформації про доступні туристичні маршрути, культурний та соціальний розвиток міста для залучення можливих туристичних груп [22].
- Департамент має право:
- Залучати спеціалістів установ, організацій та об'єднань громадян (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до його компетенції;
 - Одержувати в установленому порядку від інших виконавчих органів Одеської міської ради, підприємств, установ і організацій усіх форм власності, документи та інші матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань;
 - Скликати, в установленому порядку, наради з питань, що належать до його компетенції.
 - Департамент очолює директор, якого призначає на посаду та звільняє з посади міський голова. Директор Департаменту у своїй діяльності підконтрольний та підзвітний Одеській міській раді, підпорядкований виконавчому комітету та міському голові.
- До компетенцій директора Департаменту відносяться [22]:
- Керує діяльністю Департаменту, забезпечує виконання обов'язків і повноважень, що на нього покладені, діє від його імені без доручення;
 - Вносить на розгляд міського голови пропозиції щодо призначення на посаду і звільнення з посади заступника директора Департаменту та інших працівників Департаменту – посадових осіб органів місцевого самоврядування, погоджені з відповідним заступником міського голови (згідно з розподілом обов'язків);
 - Видає у межах своїх повноважень накази та контролює їх виконання;
 - Затверджує Положення про структурні підрозділи і функціональні обов'язки працівників Департаменту;
 - Надає подання міському голові щодо присвоєння працівникам Департаменту рангів посадових осіб місцевого самоврядування;
 - Вносить подання міському голові щодо призначення на посади і звільнення з посад керівників установ та підприємств, за винятком керівників комунальних позашкільних навчальних закладів, підпорядкованих

- Департаменту з обов'язковим узгодженням із заступником міського голови;
- Надає міському голові проект штатного розкладу Департаменту з розрахунком видатків на його утримання;
 - Розпоряджається коштами в межах затвердженого кошторису витрат на утримання Департаменту;
 - Призначає на посаду і звільняє з посади директорів комунальних позашкільних навчальних закладів підпорядкованих Департаменту.
- Разом з директором Департаменту його апарат складають:

1. Заступники директора Департаменту, які призначаються на посаду і звільняються з посади міським головою за поданням директора Департаменту та інші працівники Департаменту, які є посадовими особами органів місцевого самоврядування;

2. Департамент у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими виконавчими органами, представницькими органами, а також з підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян.

Департамент культури, міжнародного співробітництва та Європейської інтеграції Одеської міської ради, як орган публічної влади, відіграє важливу роль у збереженні історичної спадщини міста.

Одеса зберегла значні площі своєї історичної тканини, які відображають її стрімкий і процвітаючий розвиток у 19 столітті та його населення, яке було набагато більшим різноманітніше, ніж у багатьох інших містах. Таким чином, Одеса через своє містобудування та культурну спадщину як відображення багатьох культур, цінностей, звичаїв, соціальних структур, і конфесій, можна розглядати як свідчення багатокультурності та поліетнічних традицій східно-європейських міст XIX ст.

Об'єкт історичної спадщини перебуває під сильним тиском з боку будівельних компаній. Щоб вирішити цю проблему, міська рада розробить новий генеральний план розвитку міста відразу після війни. Будівництво в буферній зоні буде обмежено, дозволена висота будівель буде суворо лімітована.

У будь-якому разі проблеми носять загальний характер і не можуть бути вирішені точково без створення повноцінного органу, який відповідає за весь об'єкт.

У 2019 році, в рамках відзначення Всесвітнього дня міст, Одеса приєдналася до творчих міст і отримала статус літературного міста ЮНЕСКО.

Завдяки отриманню в 2019 році містом Одеса статусу креативного міста ЮНЕСКО в номінації література, ми отримали нові можливості щодо світової інтеграції одеської культури, що представлена багатьма видами мистецтв: це не

тільки література, а також музика, візуальне мистецтво, архітектура, гастрономія та інше. Саме мережа креативних міст ЮНЕСКО, до якої ми долучилися, відкриває доступ до крос-секторального співробітництва з містами – представниками будь-якої номінації мережі.

Нині в країні триває кровопролитна і руйнівна війна. Російські війська ведуть ракетні та артилерійські обстріли українських міст, багато з яких вже практично повністю зруйновані.

Ризики знищення або значного пошкодження об'єктів культурної спадщини можна умовно поділити на дві групи:

- Ризики прямих ракетних ударів, авіаударів та інших видів військових дій безпосередньо по історичному центру міста, де розташована більшість цих об'єктів.
- Ризики пошкодження та руйнування об'єктів культурної спадщини при веденні бойових дій навіть на їхньому значному віддаленні від території історичного центру, який номінується на внесення до Списку всесвітньої спадщини. Дані ризики обумовлені незадовільним технічним станом таких об'єктів, які за довгі роки експлуатації, незважаючи на систематично проведені на них ремонтно-реставраційні роботи різних видів, значною мірою втратили свої початкові експлуатаційні характеристики внаслідок дії системно впливаючих антропогенних факторів. У разі навіть віддалених бойових дій такі будинки можуть легко руйнуватися ударною хвилею відносно малої потужності.

Враховуючи всі вищевикладені фактори, можна стверджувати, що включення історичного центру Одеси до Списку всесвітньої спадщини є терміновим та необхідним заходом, який дозволить зберегти для людства видатні зразки світової архітектури, розташовані в Одесі.

Тому ЮНЕСКО було розглянуто прискорену процедуру по внесенню до Списку всесвітньої спадщини історичного центру міста-порту Одеса

Висновки

Сьогодні культурно-історична спадщина активно використовується для організації різних видів пізнавального туризму. Важливим складником культурно-історичних рекреаційних ресурсів певного регіону виступають його історична і культурна спадщина (сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини). На нашу думку, історичну спадщину слід розглядати отождено з культурно-історичною спадщиною, так як історія та культура є взаємодоповнюючими елементами. Збереження об'єктів культурно-історичної спадщини є важливим для розвитку сфери туризму. У даному випадку важливого значення набувають механізми публічного управління сферою туризму та впливом на збереження історичної спадщини як діалогу поколінь та культур.

Abstract

The World Travel & Tourism Council (WTTC) notes that while Ukraine is experiencing severe economic shocks from the war, the main economic impact on the rest of the world will be felt through higher commodity prices, particularly for oil and gas, and disruptions in the supply of key inputs from Russia and Ukraine. However, the tourism industry has not completely stopped: it continues to replenish the state budget through taxes. In 2022, some travel companies even transferred more money than in 2021. On average, the tourism industry was able to pay 25.7% less taxes to the state budget in the first half of 2022 than in the same period last year. The number of companies decreased by 24.5% and the number of entrepreneurs by 13.5%. The state budget received the largest amount of revenue from tax payments by hotels and health resorts – almost UAH 461 million. However, this amount is 30% less than the previous year.

Unfortunately, not only the logistics, energy, and social infrastructures have suffered as a result of the Russian Federation's military aggression against Ukraine. Ukraine's historical heritage, which is related to tourism, has also suffered significant losses. In addition to the deliberate destruction of historical heritage sites during hostilities, the Russian occupiers are taking out museum collections and destroying artifacts of Ukrainian cultural and historical heritage.

Thus, today, the preservation and recognition of historical heritage in the context of public administration development in the field of tourism is becoming increasingly important. For this purpose, a new paradigm of public administration of the historical heritage of Ukraine in general and the Odesa region in particular should be proposed.

This article aims to determine public administration mechanisms of tourism development and how this affects historical heritage recognition.

Tourism is one of the most promising areas of socio-economic development, a source of foreign exchange earnings, determines the development of other industries, affects employment, acts as a factor in the sustainable development of rural areas, and creates a positive image of particular regions and the country as a whole.

Preservation of cultural and historical heritage sites is important for the tourism sector development. In this case, the mechanisms of public administration of the tourism sector are of great importance.

Today, the State Agency for Tourism Development (STD) is the central executive body that implements the state policy in the field of tourism and resorts in Ukraine. Its main goal is to implement the state policy in the field of tourism and ensure sustainable development of the industry by combining the experience, knowledge and resources of all participants in the Ukrainian tourism market, as well as international partners.

The Department of Culture, International Cooperation and European Integration of the Odesa City Council was established in Odesa. The Department is an executive body of the Odesa City Council and is established in accordance with the Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine", and is also the successor of the Department of Culture and Tourism of the Odesa City Council.

Nowadays, cultural and historical heritage is actively used to organize various types of cognitive tourism. An important component of the cultural and historical recreational resources of a particular region is its historical and cultural heritage (a set of cultural heritage objects inherited by mankind from previous generations). In our opinion, historical heritage should be considered in conjunction with cultural and historical heritage, as history and culture are complementary elements. Preservation of cultural and historical heritage sites is important for the development of tourism. In this case, the mechanisms of public administration of the tourism sector and its impact on the preservation of historical heritage as a dialogue between generations and cultures are of great importance.

Список літератури:

1. Oxford Economics Travel & tourism economic impact research, Methodology WTTC / Oxford Economics, 2022. – 43 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wtcc.org/Portals/0/Documents/Reports/2022/WTTC%20methodology%20report%202022.pdf?ver=2022-06-13-202957-567>.
2. Маджумдар О. Найважчий сезон. Стали відомі втрати туризму в Україні під час війни [Електронний ресурс] / Ольга Маджумдар // РБК-Україна. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samyu-trudnyy-sezon-stali-izvestny-poteri-1662112736.html>.
3. Герасимів З.М. Особливості розвитку туризму в Україні [Електронний ресурс] / З.М. Герасимів, Г.М. Христенко // Ефективна економіка. – Т. 5. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8890>.
4. Льїна О. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни. / О. Льїна. – Луцьк: Терен, 2014. – 104 с.
5. Ходо В. Інвестиційні можливості туристичної сфери України / В. Ходо // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2008. – Т. 24. – С. 351-358.
6. Іванова В. Щодо формування системи інформаційного забезпечення розвитку економіки України / В. Іванова // Економіст. – Т. 4, № 2008. – С. 61-63.

7. Сторонянська І.З. Міжнародне міжрегіональне співробітництво: На прикладі Західного регіону України: монографія / І.З. Сторонянська; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2002. – 210 с.
8. Гурбик Ю. Інституційні проблеми державного регулювання туристичної сфери в Україні / Ю. Гурбик // Інституціональний вектор економічного розвитку. – Вип. 1(2), 2008.
9. Гулич О. Методика формування стратегій сталого соціально-економічного розвитку курортно-рекреаційних територій і туристичних центрів / О.Гулич, Л.Гринів, Н. Герасимчук. – Львів: [б. в.], 2016. – 52 с.
10. Крайник О., Біль М. Туристичний кластер регіону як форма соціального діалогу: управлінський аспект [Електронний ресурс] / О.Крайник, М. Біль // Науковий вісник «Демократичне самоврядування». – 2009. – Вип 4. – Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/uk/dg/vsi-vuryusky/vurysky-4-2009/turystychnyy-klaster-regionu-yak-forma-socialnogo-dialogu-upravlynskyu>.
11. Про туризм [Електронний ресурс] : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР : станом на 1 квіт. 2023 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-vr#Text>.
12. Калитюк В.А. Рекреаційно-туристичний комплекс в умовах ринку / В.А. Калитюк. – Львів: ІРД НАН України, 1999. – 162 с.
13. Гойденко Т. Внаслідок війни в Україні постраждали 835 пам'яток культурної спадщини – Delo.ua [Електронний ресурс] / Тетяна Гойденко // Останні новини України та світу онлайн – Головний діловий портал Delo.ua. – Режим доступу: Внаслідок війни в Україні постраждали 835 пам'яток культурної спадщини – Delo.ua.
14. Про охорону культурної спадщини [Електронний ресурс]: Закон України від 08.06.2000 р. № 1805-III: станом на 2 жовт. 2023 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>.
15. Біланич Г. Національна культурна спадщина: пам'ятки України у списку світової спадщини ЮНЕСКО [Електронний ресурс] / Г. Біланич, Л. Біланич // Культурна та історична спадщина, урбаністика та будівництво як форми мистецького надбання: колективна монографія (1-е вид.): монографія / ред. Т. Вадименкі. – Вінниця, 2022. – С. 17. – Режим доступу: <https://publishing.logos-science.com/index.php/books/issue/view/6>.
16. Дорофєєва Х. Аналіз впливу наявності об'єктів культурно-історичної спадщини на туристичну привабливість регіону [Електронний ресурс] / Х. Дорофєєва // Економіка і суспільство. – № 17. – Режим доступу: http://elibrary.donnuet.edu.ua/410/1/Dorofieeva_2_Analiz%20vplyvy.pdf.
17. Соціально-демографічні та історико-культурні фактори розвитку туризму / Л. Немець [та ін.] // Культура народів Причорномор'я. – 2009. – Т. 176. – С. 145-147.
18. Дашук Ю. Туристична політика в умовах сьогодення: досвід України [Електронний ресурс] / Юлія Дашук, Людмила Матвійчук // Економіка та суспільство. – 2022. – № 36. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-2>.
19. Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій [Електронний ресурс] // Офіційний вебпортал парламенту України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2005-p#Text>.
20. Про затвердження рекомендаційних переліків структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій: Постанова Каб. Міністрів України від 18.04.2012 р. № 606: станом на 13 лип. 2023 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2012-p#Text>.
21. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР: станом на 3 серп. 2023 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr#Text>.
22. Положення Про Департамент Культури, Міжнародного Співробітництва на Європейській Інтеграції Одеської Міської Ради [Електронний ресурс] // Офіційний сайт міста Одеса. – Режим доступу: <https://omr.gov.ua/ua/city/departments/departament-kulturi-mejdunarodnogo-sotrudnichestva-i-polojenie-o-departamente>.

References:

1. Oxford Economics Travel & tourism economic impact research, Methodology WTTC. (2022). Oxford Economics. Retrieved from: <https://wttc.org/Portals/0/Documents/Reports/2022/WTTC%20methodology%20report%202022.pdf?ver=2022-06-13-202957-567> [in English].
2. Majumdar, O. (2022). The most difficult season. The losses of tourism in Ukraine during the war became known. RBC-Ukraine. Retrieved from: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samyu-trudnyy-sezon-stal-izvestny-poteri-1662112736.html> [in Ukrainian].
3. Gerasymiv, Z., & Khrystenko, H. (2021). Features of tourism development in Ukraine. Efektyvna ekonomika. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8890>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.5.80 [in Ukrainian].

4. Ilyina, O. (2014). Tourism. Recreational geography: Concepts and terms. Teren [in Ukrainian].
5. Khodo, V. (2008). Investment opportunities in the tourism sector of Ukraine. Herald of Lviv University. Series of International Relations, 24, 351-358 [in Ukrainian].
6. Ivanova, V. (2008). On the formation of a system of information support for the development of the Ukrainian economy. Economist, Vol. 4, No. 61-63 [in Ukrainian].
7. Storonianska, I. (2012). International interregional cooperation: The case of the Western region of Ukraine [in Ukrainian].
8. Gurbik, Y. (2008). Institutional problems of state regulation of the tourism sector in Ukraine. Institutional vector of economic development, 1(2) [in Ukrainian].
9. Gulich, O., Hryniv, L., & Gerasymchuk, N. (2016). Methodology for the formation of strategies for sustainable socio-economic development of resort and recreational areas and tourist centres [in Ukrainian].
10. Kraynik, O., & Bil, M. (2019). The tourism cluster of the region as a form of social dialogue: a managerial aspect. Scientific Bulletin "Democratic Self-Government", (4). Retrieved from: <https://science.lpnu.ua/uk/dg/vsi-vypusky/vypusk-4-2009/turystychnyy-klaster-regionu-yak-forma-socialnogo-dialogu-uprav-linskyy> [in Ukrainian].
11. On Tourism, Law of Ukraine No. 324/95-BP (2023) (Ukraine). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> [in Ukrainian].
12. Kalityuk, V. (1999). Recreational and tourist complex in market conditions. IRD NAS [in Ukrainian].
13. Hoydenko, T. (2023). As a result of the war in Ukraine, 835 monuments of cultural heritage were damaged – Delo.ua. The latest news of Ukraine and the world online – The main business portal Delo.ua [in Ukrainian].
14. On the Protection of Cultural Heritage, Law of Ukraine No. 1805-III (2023) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text> [in Ukrainian].
15. Bilanych, H., & Bilanych, L. (2022). National Cultural Heritage: Monuments of Ukraine on The Unesco World Heritage List. In T. Vadymenkj (Ed.), Cultural and historical heritage, urbanism and construction as forms of artistic heritage: a collective monograph (1st ed.). (p. 17). European Research Platform. Retrieved from: <https://publishing.logos-science.com/index.php/books/issue/view/6> [in Ukrainian].
16. Dorofeeva, H. (2017). Analysis of the impact of the presence of cultural and historical heritage sites on the tourist attractiveness of the region. Economy and Society, (13). http://elibrary.donnue.edu.ua/410/1/Dorofieieva_2_Analiz%20vpluvy [in Ukrainian].
17. Nemets, L., Segida, L., Nemets, K., & Moshtakova, N. (2009), Social, demographic and historical and cultural factors of tourism development. Culture of the Black Sea Peoples, 176, 145-147 [in Ukrainian].
18. Dashchuk, Y., & Matviychuk, L. (2022). TOURISM POLICY IN THE MODERN WORLD: Experience of Ukraine. economy and society, (36). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-2> [in Ukrainian].
19. On streamlining the structure of the apparatus of central executive bodies, their territorial subdivisions and local state administrations. (n.d.). Official web portal of the Parliament of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2005-п#Text> [in Ukrainian].
20. On Approval of the Recommendation Lists of Structural Subdivisions of the Regional, Kyiv and Sevastopol City, District, and Rayon State Administrations in the Cities of. Kyiv and Sevastopol state administrations, Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 606 (2023). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2012-п#Text> [in Ukrainian].
21. On Local Self-Government in Ukraine, Law of Ukraine No. 280/97-BP (2023). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> [in Ukrainian].
22. Regulations on the Department of Culture, International Cooperation and European Integration of Odesa City Council. (2022). Official website of the city of Odesa. Retrieved from: <https://omr.gov.ua/ua/city/departments/departament-kulturi-mejdunarodnogo-sotrudnichestva-i-polojenie-o-departamente> [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Шепель М.Є. Механізми публічного управління розвитку сферою туризму та їх вплив на визнання історичної спадщини / М.Є. Шепель, Юдін М.А., Ю.І. Чижевський // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2024. – № 1 (71). – С. 22-31. – Режим доступу до журн.: <https://economics.net.ua/files/archive/2024/No1/22.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2024.3. DOI: 10.5281/zenodo.10909868.

Reference a Journal Article:

Shepel M.Ye. Public Administration Mechanisms of Tourism Development and Their Impact on Historical Heritage Recognition / M.Ye. Shepel, M.A., Yudin, Yu.I. Chyzhevskiy // Economics: time realities. Scientific journal. – 2024. – № 1 (71). – P. 22-31. – Retrieved from <https://economics.net.ua/files/archive/2024/No1/22.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2024.3. DOI: 10.5281/zenodo.10909868.

